

Syntéza diecéznej fázy Synody o synodalite 2021 - 2023 Trnavská arcidiecéza

Úvod

Svätý Otec František otvoril synodálny proces, ktorý vyvrcholí v roku 2023 Biskupskou synodou o synodalite v Ríme. Táto udalosť sa odohrala v nedeľu 10. októbra 2021 v Bazilike sv. Petra vo Vatikáne. Týždeň na to bola otvorená diecézna fáza Synody o synodalite i vo všetkých diecézách na celom svete, Trnavskú arcidiecézu nevynímajúc. V Katedrále sv. Jána Krstiteľa diecéznu fázu Synody o synodalite slávnostnou svätou omšou v nedeľu 17. októbra 2021 o 11.30 hod. otvoril trnavský arcibiskup Mons. Ján Orosch. Počas svätej omše ohlásil vymenovanie diecézneho koordinátora synodálneho procesu.

Diecézny koordinátor krátko na otvorenie diecéznej fázy predložil hlave Trnavskej arcidiecézy mená jedenástich členov Arcidiecézneho synodálneho tímu z radov kňazov, zasvätených osôb a laikov. Každý z členov tímu sa stal zástupcom jednej zo sekcií, ktoré vychádzajú z konkrétnych oblastí života Cirkvi v Trnavskej arcidiecéze. Bol to zástupca komunity ľudí žijúcich v chudobe a seniorov, zástupca komunity kňazov a farností, zástupca komunity zdravotníckych pracovníkov, zástupca komunity vo väzniciach, ďalej manželia - zástupcovia rodinných spoločenstiev, tiež zástupca cirkevných spoločenstiev a mládeže na juhu Trnavskej arcidiecézy či školských pracovníkov a žiakov i študentov. Nechýbal ani zástupca cirkevných spoločenstiev a mládeže alebo rehoľných komunit a katechetov. Komunity zdravotne znevýhodnených či ľudí na okraji spoločnosti mali v Arcidiecéznom synodálnom tíme tiež svojich zástupcov.

Prvé stretnutie tohto tímu sa uskutočnilo 19. novembra 2021 v priestoroch Arcibiskupského úradu v Trnave. Na tomto stretnutí si členovia arcidiecézneho synodálneho tímu rozobrali príslušné dokumenty zaslané Generálnym sekretariátom Biskupskej synody v Ríme a vytýčili si mantinely, ktoré mali pomôcť pri realizovaní synodálnej cesty v spoločenstvách Trnavskej arcidiecézy. Ďalšia komunikácia medzi členmi Arcidiecézneho synodálneho tímu prebiehala buď osobne medzi jednotlivcami alebo online kvôli pandemickým opatreniam. Každé prezenčné stretnutie tímu sa začínalo modlitbou k Duchu Svätému za synodu, čo bolo odporúčané aj všetkým lokálnym spoločenstvám, aby stretnutia prebiehali skutočne v atmosfére modlitby a načúvania Duchu Svätému. Miestnym koordinátorom bolo odporúčané zúčastniť sa formačných webinárov, ktoré prebiehali v Nitrianskej diecéze alebo Bratislavskej arcidiecéze, kde im boli ponúknuté cenné rady, ako viesť samotné stretnutia spoločenstiev vo farnostiach alebo iných oblastiach života Cirkvi.

Trnavská arcidiecéza má 144 farností. Do synodálneho procesu sa zapojilo 47 farností. V ďalších farnostiach sa do synodálneho procesu veriaci ľudia zapájali skôr ako členovia rôznych spoločenstiev či hnutí, ktoré tam účinkujú. Spolu sa ich zapojilo cca 65. Tiež sa zapojilo 13 rehoľných komunit. Zaujímavosťou je, že sa do synodálneho procesu zapojilo i niekoľko občianskych spoločenstiev, zvlášť na juhu Trnavskej arcidiecézy. Niektoré synodálne skupiny sa stretávali pravidelne, iné sporadicky. Počet účastníkov zapojených do synodálneho kráčania v jednotlivých skupinách bol v menších farnostiach medzi 10 - 20 a vo väčších farnostiach medzi 30 - 80 účastníkmi. Ďalšou zaujímavosťou je, že v cirkevných školách Trnavskej arcidiecézy sa do synodálneho kráčania zapojilo spolu 214 zamestnancov a 631 žiakov 2. stupňa základných škôl a stredných škôl. Stretnutia jednotlivých spoločenstiev moderovali kňazi, ale aj laici. Synodálne stretnutie viedli v prítomnosti kňaza, niekedy

i v jeho neprítomnosti. Keďže počas synodálneho kráčania bola spoločnosť ešte stále zasiahnutá rôznymi obmedzeniami z dôvodu prebiehajúcej pandémie Covid-19, niektoré spoločenstvá sa stretávali v online priestore. Celkovo sa synodálneho procesu aktívne zúčastnilo cca 2056 ľudí. Keďže sa do synodálneho kráčania v Trnavskej arcidiecéze zapojili i cirkevné školy, vyváženým spôsobom boli v diecéznej fáze zastúpené všetky generácie.

Výstupy z jednotlivých synodálnych konzultácií boli spracované podľa jednotlivých farností či spoločenstiev. Diecézna fáza Synody o synodalite bola v Trnavskej arcidiecéze uzavretá na slávnosť sv. Petra a Pavla, apoštolov, slávením svätej omše v Katedrále sv. Jána Krstiteľa, po ktorej sa trnavský arcibiskup Mons. Ján Orosch stretol so všetkými členmi Arcidiecézneho synodálneho tímu v priestoroch Arcibiskupského úradu, aby každému z nich osobne poďakoval za vynaloženú námahu pri koordinovaní synodálneho kráčania Trnavskej partikulárnej cirkvi.

Synodálne kráčanie v Trnavskej arcidiecéze začínalo s viacerými ťažkosťami. Na začiatku synodálneho kráčania bolo možné u klerikov vnímať rezervovaný postoj k synodálnej ceste. Tento prvotný nezáujem u niektorých kňazov pomohli premôcť aktívni laici, ktorí ich ťahali k zapojeniu sa ich farností do konzultácií. Ťažkosťou bola i nedostatočná motivácia, či nie dobrá komunikácia alebo neochota vyrozprávať svoje ťažkosti a zdieľať životné skúsenosti s bratmi a sestrami. Dôvodom môže byť napr. u zdravotne hendikepovaných i pocit z menejcennosti či nedocenenia inými, v tomto prípade zdravými ľuďmi. Tiež bolo možné vnímať apatiu, nezáujem či nedôveru.

Avšak na druhej strane je potrebné zostať v optimizme. Veď na poli cirkevných škôl sa do synodálneho kráčania zapojilo veľa mladých ľudí, u ktorých je síce všeobecne možné vnímať kritického ducha skoro k všetkému, ale z druhej strany je u nich vidieť i veľký záujem o Cirkev, pri ktorej im záleží hlavne na tom, aby bola rodinou. Taktiež i mnohé mladé rodiny prinášajú zaujímavé postrehy pre zintenzívnenie duchovného života Cirkvi.

Ovocie synodálnych konzultácií je veľmi rozsiahle. Mnohé podnety sa týkajú predovšetkým života Trnavskej partikulárnej cirkvi, nemožno však nevidieť i podnety týkajúce sa celej Katolíckej cirkvi. Syntézy za jednotlivé farnosti, spoločenstvá či hnutia boli viackrát zaznačené a prečítané koordinátormi a ich spolupracovníkmi, aby boli nakoniec na celodiecéznej úrovni predložené trnavskému arcibiskupovi Mons. Jánovi Oroschovi k záverečnému posúdeniu a akceptovaniu spracovanej syntézy.

Kiež dobrý Boh odmení každému, kto sa zapojil do synodálneho kráčania, jeho otvorenosť pre počúvanie, jeho zapojenie sa modlitbami, lebo tie boli najdôležitejšou súčasťou synodálneho kráčania, aby mohlo priniesť dobré ovocie. Želaním viacerých ľudí bolo, aby synodálna cesta neskončila, ale v akejkoľvek forme pokračovala ďalej. Kiež je tak, kiež pokračujú stretnutia vo farnostiach či spoločenstvách, ktoré majú význam pre posilnenie viery u tých, ktorí sú ochotní hľadať, počúvať a v otvorenosti na podnety Ducha Svätého aj konať.

1. Spoločníci na ceste

K tejto téme prišlo azda najviac podnetov zo strany účastníkov synodálnej cesty. Cirkev vnímajú ako bezpečné miesto pre všetkých, ako spoločenstvo, ktoré spája ľudí, dáva im lásku dôveru, vieru a porozumenie, pomáha nájsť zmysel života, kde je možné vzájomne si pomáhať a podporovať sa v manželstve, vo výchove detí, pri riešení problémov bežného života. Základnou bunkou tohto spoločenstva je farnosť, kde možno nájsť pomoc pre správne orientovanie sa v živote, kde možno napredovať v službe Bohu, Cirkvi a bližným. K tomu, aby bola Cirkev bezpečným miestom, musia ľudia vo farnostiach vnímať aj vzájomnú úctu na národnostne zmiešanom území, aby sa nevnášali do tohto spoločenstva spory, ktoré možno vnímať v civilnom svete.

Účastníci zdôraznili prínos malých spoločenstiev v živote farnosti, ktoré jej pomáhajú žiť, preto je potrebné vytvoriť priestor pre tieto spoločenstvá. Je dobré, aby bola vždy snaha o to, aby tieto spoločenstvá medzi sebou spolupracovali, aby sa neuzatvárali do seba a aby boli vždy v jednote s učením Katolíckej cirkvi. Keď spoločenstvá vo farnosti spolupracujú, sú prínosom pre celú farnosť. Mnohí pozitívne hodnotia, že sa Cirkev venuje všetkým alebo viacmenej všetkým a tiež to, že Cirkev dáva každému možnosť uplatňovať si svoju vlastnú zodpovednosť.

Negatívne je vnímané, ak majú spoločenstvá farníkov také nastavenie, že medzi seba nechcú už prijať nikoho „zvonku“. Úloha kňaza spočíva teda i v tom, aby pomáhal týmto spoločenstvám spájať sa a spolupracovať navzájom pre dobro farnosti. Farníci by mali byť tiež ústretoví voči novým ľuďom, ktorí sa pristahujú do farnosti, nevyčleňovať ich. Z pozorovania možno povedať, že vyčlenení z farnosti sa cítia najmä rozvedené osoby, ktoré žijú mimo sviatostného manželstva. Dôležitý postoj k nim je, aby neboli odsudzovaní, farnosť musí byť i pre nich otvorená a musia byť pozývaní do farského života. Vyčleňujú sa tiež nezosobášené páry vychovávajúce dieťa, ktoré im kňaz nechce pokrstiť. Alebo i pokrstené osoby, ktoré nežijú s Cirkvou, a ľudia, ktorí cítia inú ako heterosexuálnu orientáciu. Vylúčenými z farnosti sú telesne hendikepovaní občania, rómski spoluobčania a bezdomovci. Vo farnostiach sa časť ľudí vzdialila od Cirkvi, lebo chýba permanentná formácia napr. prvoprijímajúcich detí a birmovancov po prijatí uvedených sviatostí. Zaznel návrh, aby Cirkev scitlivela v postoji k marginalizovaným skupinám ľudí.

Ďalším negatívom farnosti sa pokladá chýbajúca alebo nepostačujúca systematická a efektívna forma pastorácie rodín, chýbajúca príprava mladých snúbencov na manželstvo, i keď účastníci pripúšťajú, že v poslednom čase Cirkev vyvíja úsilie na skvalitnenie predmanželskej formácie. Negatívom je tiež, ak sa kňaz slabo venuje mladým, deťom, ak chýba komunikácia so sekulárnym svetom či pomoc utláčaným, obetiam domáceho násillia atď. Vo farnostiach je viditeľný úbytok mladých a detí v kostoloch.

Za prioritné pastoračné aktivity pokladajú účastníci prácu s deťmi, mládežou. Odporúča sa, aby sa Cirkev viac venovala chudobným, bezdomovcom, núdznym. Účastníci tiež odporúčajú, aby sa kňaz vo farnosti aj opakovane obrátil na veriacich o pomoc, aby zoberali na svoje plecia zodpovednosť za konkrétnu oblasť života farnosti. Farnosť má záležať na tom, aby boli veriaci náležite formovaní.

Špeciálnou témou bola i problematika pandémie a očkovania. Koronakríza spôsobila priepasť a nejednotu medzi veriacimi, aj nejednotu medzi hierarchiou a veriacimi. Štát rozdelil ľudí na základe očkovania. Niektorí účastníci synodálneho kráčania tvrdia, že Cirkev si nezastala neočkovaných, iní mali pocit, že sa ich hierarchia nezastala dostatočne.

2. Počúvanie

Téma o počúvaní nebola pre účastníkov synodálneho kráčania ťažko uchopiteľná. Uvedomujú si, že dobré počúvanie je možné iba vtedy, ak počúvame druhých bez predsudkov, trpezlivo a vzájomne hľadáme to, čo nás spája a nie rozdeľuje. To znamená, že ak chceme byť synodálni, tak máme venovať dostatočný čas vzájomnému počúvaniu a zdieľaniu sa. Kresťania musia rešpektovať právo každého, aby mohol hovoriť a byť vypočutý. Vzájomne sa majú počúvať duchovní pastieri a laici, lebo všetci sú „na jednej lodi, ktorou je Cirkev - Kristovo mystické Telo. Jeden od druhého sa učíť kráčať spoločne a slúžiť si navzájom. Naše počúvanie si zaslúžia aj tí, ktorí majú pochybnosti, otázky či rany a zranenia minulosti, napr. odsúdeným osobám izolácia v nápravno-výchovnom zariadení spôsobuje väčšie psychické problémy, preto je u nich potrebná včasná a pravidelná návšteva, pri ktorej stačí počúvať. Ak sú vypočutí, dôverujú a zdieľajú sa so svojimi zraneniami, ktoré prežili. Niektorí kňazi načúvajú sociálnemu a kultúrnemu kontextu, v ktorom žijeme, iní s tým majú problém, na ktorého odstránení treba trpezlivo pracovať.

Zároveň však treba rešpektovať autoritu. Rovnako aj to, že nie každý sa môže ku všetkému kompetentne vyjadriť. Účastníci pripomínajú, že pri požiadavke na zmenu je potrebné v prvom rade začínať u seba, zmeniť sám seba, vedieť zmeniť v nepodstatných veciach svoj názor s nemyslieť si o sebe, že som za každú cenu vlastníkom pravdy. Zaznievali aj názory, že mladí chcú byť vypočutí svojím biskupom či kňazom na neoficiálnej úrovni, stretávať sa s nimi nielen pri oficiálnych udalostiach. Biskupské alebo farské úrady sú vnímané ako nedostupné pre „bežných ľudí“, čo by sa mohlo práve vypočutím si veriacich zmeniť k lepšiemu.

3. Vyjadrenie názoru

Všetci sme vyzvaní hovoriť s odvahou a *parrésiou* (smelosťou), to znamená v slobode, pravde a láske. Nie vždy sa to darí. Príčiny môžu byť rôzne. V niektorých farnostiach alebo spoločenstvách, či cirkevných alebo občianskych vládne takýto duch, ktorý bol odmietaný počas rokov totalitného komunistického režimu. Je ťažké hovoriť s niekým tam, kde sa vedie iba monológ a nezvykne sa počúvať. Niekedy dochádza k tomu, že veriaci sa boja otvorene povedať svoj názor vo farnosti práve preto, lebo by sa mohli dostať do „zbytočných problémov“ s kňazom alebo inými veriacimi. Na to nadväzuje chybný postoj rezignácie hľadania možnosti dialógu práve pre zažitú negatívne skúsenosti neprijatia, klamstva alebo ignorovania.

Kňazi musia mať odvalu a schopnosť lepšie komunikovať s mládežou, ale aj s ľuďmi, ktorí sú na perifériách. Očakáva sa od nich, aby vyučovali náboženstvo na školách a boli aktívni nielen v kostole, ale aj v bežnom živote. Veriacim, aby mohli hovoriť odvážne, k tomu pomôže pozvanie do dialógu a dodržiavanie kultúry úcty k druhému názoru.

Účastníci synodálneho kráčania zdôrazňujú, že osobný kontakt kňaza s veriacimi je stále a musí zostať základnou formou komunikácie. Zároveň by však kňaz mal využívať moderné komunikačné prostriedky. Za veľký prínos považujú účastníci aktualizovanú webovú stránku farnosti. Tiež sa dá z výstupov vyčítať, že je veľmi žiaduce, aby sa tak klerici ako i laici ozývali na obhajobu kresťanských hodnôt v práci, vo verejnom živote i v médiách. Pri vyberaní toho, kto hovorí za spoločenstvo by sa očakávalo, že sa k jeho výberu bude môcť vysloviť širšie spektrum ľudí, nielen z radov klerikov.

4. Slávenie

Veriaci pokladajú komunitné počúvanie Božieho slova a slávenie Eucharistie za základ „spoločného kráčania“. Toto slávenie je vnímané ako úkon osobnej zbožnosti, ale aj prejav viery cirkevného spoločenstva. Účastníci synodálneho kráčania hovoria, že nedeľná svätá omša by mala byť slávnosťou celej farnosti. Preto je potrebné pozvať nových ľudí do aktívneho zapájania sa do liturgie, venovať osobitný čas formácii ministrantov, na diecéznej úrovni robiť stretnutia lektorov a duchovnú formáciu mimoriadnych rozdávatel'ov Eucharistie.

Účastníci synodálnych rozhovorov sa zhodli, že nedeľné slávenie svätej omše by bolo vhodné príležitostne spojiť i s agapé po jej skončení. Vyzvali, že je potrebné pokračovať v slávení pobožnosti k Najsvätejšiemu Srdcu Ježišovmu na prvé piatky, v adoráciách pred Najsvätejšou Oltárnou sviatosťou, tiež pokračovať v pobožnostiach Fatimskej soboty na prvé soboty a podporovať ružencové bratstvá. Tiež vnímajú potrebu intenzívnejšej modlitby za farnosť, za cirkevné a svetské authority a za konkrétne podujatia. Zo strany mladých ľudí zaznela túžba po radostnejšom slávení liturgie, aby mohla byť nedeľná svätá omša skutočne slávnosťou. Tiež vyšli na svetlo úvahy, ako urobiť liturgiu príťažlivejšou. Nepomohlo by k tomu vynovenie niektorých modlitieb, aby nezneli nudne a zastaralo?

Zaznela i výzva, aby veriaci nepodľahli apatii a na svätej omši sa nahlas zapájali do jej slávenia odpoveďami a piesňami. K lepšiemu zapojeniu sa veriacich do aktívneho prežívania svätej omše by možno pomohli tabule, na ktoré by sa mohli texty piesní alebo odpovedí premietiť.

Zazneli i negatívne pohľady na skutočnosť, ak sa dostatočne nevyužíva evanjelizačný charakter osobitných slávení, teda vysluhovanie sviatosti krstu, prvého sv. prijímania, birmovania, manželstva alebo sväteniny pohrebu. Kňaz by mal vhodne a citlivo prítomných na týchto sláveniach povzbudiť a nie negativistickým spôsobom odradiť. Veriaci túžia i po kvalitných homiliách. Podľa odporúčania Svätého Otca Františka by mala byť kázeň kratšia, ale hutná.

5. Zdieľanie zodpovednosti za našu misiu

Výstupy zo synodálnych konzultácií nás presvedčajú, že si veriaci uvedomujú, akou je synodalita služobníčkou misie Cirkvi, na ktorej sú povolani podieľať sa všetci jej členovia. Čiže nielen kňaz má ohlasovať evanjelium, ale všetci pokrstení. Misia môže byť vykonávaná v každodennej činnosti pri stretaní sa s ľuďmi v spoločnosti, v škole, na pracovisku...alebo podporou aktivít Cirkvi.

U kňazov sa očakáva, vysvitá z jednotlivých výstupov, že budú menej moralizovať a viac svedčiť o živej viere v Ježiša Krista. Kňazi majú skutočne žiť to, čo hlásajú, do popredia vystupuje túžba po svätých kňazoch. Mali by pomáhať hriešnikom, aby sa cítili v Cirkvi prijatí, nemali by riešiť politiku v kostole. Tiež sa dá z výstupov vyčítať túžba po tom, aby boli kňazi k dispozícii i jednotlivým malým spoločenstvám, tiež že sa budú viac zapájať do misie Cirkvi v nemocniciach či iných sociálnych zariadeniach.

Naopak veriaci laici by sa mali angažovať i v politickom živote, kde by sa mohli snažiť presadzovať sociálnu spravodlivosť i starostlivosť o životné prostredie. Netreba sa báť byť kresťanom nielen v kostole, ale aj mimo jeho múrov. Každý by mal porozmýšľať, ako sa angažovať v službe ľuďom a Cirkvi.

Cirkev nemôže čakať, aby sa v mainstreame iba bránila, ale musí vychádzať s iniciatívami, ktoré dostatočne spropaguje, aby ľudia videli, koľko dobra sa vie urobiť. Takto by mali kňazi spolu s laikmi bojovať spoločne pri šírení dobrého mena Kristovej cirkvi v spoločnosti.

Témou synodálnych rozhovorov boli aj materiálne a finančné otázky. Vo výstupoch sa dajú vyčítať návrhy, aby Cirkev poskytla väčší prehľad o financiách. Vo farnostiach by mali byť preto fungujúce rady, ekonomická, pastoračná... Bolo by vhodné prehodnotiť spôsob fungovania cirkevných štruktúr, aby boli kňazi viac pastiermi, a nie manažérmi a ešte k tomu s veľkými kompetenciami. Účasť na riadení cirkevných štruktúr by bolo žiadúce delegovať aj na laikov. Malo by sa pozerieť na kontinuitu farnosti pri prekladaní farára. Farári by mali byť vo farnostiach čo najdlhšie obdobie najmä vtedy, ak farnosť prosperuje a vzrastá. Vo viacerých výstupoch rezonuje častá zmena kňazov vo farnostiach ako veľmi veľké negatívum.

6. Viest' dialóg v Cirkvi a v spoločnosti

Dialóg je cestou vytrvalosti. Veriaci si uvedomujú, že viesť dialóg je veľmi potrebná úloha. Pritom treba vedieť počúvať druhých, niekedy oželiť svoj názor. Avšak pri takomto dialógu treba mať pred očami to, že pravdu hľadať treba, pritom však nezabudnúť na zachovanie vernosti hodnotám. V dialógu ide nie o prezentovanie vlastných názorov, ale o hľadanie pravdy.

Účastníci synodálneho kráčania sa vyjadrili vo svojich výstupoch, že aj v dialógu vo vnútri Cirkvi badať presadzovanie vlastných názorov na úkor tých druhých, ba chýba aj

záujem o dialóg tak zo strany veriacich ako aj kňazov. Aj náročné pandemické časy spoločenstvo nestmelili, ale práve naopak uviedli veriacich do ešte väčšieho individualizmu a obhajovania svojich názorov, konšpirácií.

Témou synodálnych stretnutí bola i potreba, aby sa biskupi, kňazi i laici zasadzovali za spravodlivé riešenie prípadov pedofílie v radoch kňazov alebo laických členov Cirkvi či alkoholizmu... Transparentné vyriešenie rôznych takých negatívnych prípadov môže len a len prispieť k tomu, aby misia Cirkvi rozkvitla a aby bol dialóg vo vnútri Cirkvi pravdivý. Ak budú zástupcovia Cirkvi transparentní, pravdiví a empatickí v komunikovaní rôznych problémov a káz, pomôže to k lepšiemu pohľadu na Cirkev a pravdivosť dialógu. Inak bude v Cirkvi na dlhé roky prítomná trauma z nevyriešených prípadov z minulosti, ktorá bude nie spájať v dialógu, ale dlhodobo rozdeľovať.

7. S inými kresťanskými denomináciami

Pri stretnutiach s členmi iných náboženstiev badať, vyplýva z výstupov synodálnych konzultácií, že katolíci sa málo venujú svojej permanentnej formácii, aby vedeli argumentovať a obhájiť svoju vieru. Toto by sa malo zlepšiť. Vedenie dialógu s inými náboženstvami skôr badať na rovine ľudskej, že sa vieme rešpektovať napriek rozdielnosti názorov. Ale stále je čo zlepšovať.

V Trnave sa tento rok koná už po druhý raz podujatie „(Ne)zabudnutí susedia“, ktoré je spomienkovo-modlitebným stretnutím na deportovaných židovských spoluobčanov z Trnavy. Na jeho organizovaní sa podieľajú i katolícke spoločenstvá spolu so spoločenstvami iných denominácií. Tiež sa spolupodieľali na prípravách modlitebných podujatí.

Ovocím „spoločného kráčania“ je vzájomné spoznávanie sa, rešpektovanie, rast v pokore, budovanie vzťahov, vzájomné obohatenie.

Za ťažkosti, ktoré stretli účastníci synodálneho kráčania pri konzultáciách, možno považovať najviac nepoznanie historickej pravdy. Problematika ekumenizmu je dôležitá z pastoračného aspektu, lebo na Slovensku sa každoročne uzatvára nie malý počet zmiešaných manželstiev.

8. Autorita a spoluúčasť

V ľudskej spoločnosti na celom svete nie je možné nevnímať, do akej veľkej krízy sa dostala autorita vo všeobecnosti. Mnoho ľudí si vysvetľuje demokratické zriadenie, v ktorom žijeme ako príležitosť, kedy si každý môže robiť, čo chce. Bez zodpovednosti. Čo je samozrejme scestné. Rodina nie je len najmenšou bunkou Cirkvi či spoločnosti, ale je aj najlepšou školou, kde sa dá naučiť úcte k autorite. Iba dobre fungujúca rodina je základom správneho vnímania autority.

Aby to tak fungovalo nielen v rodine, ale aj v Cirkvi, ktorá je tiež rodinou, je potrebné aby autorita vedela správne narábať s tým, čo dostala ako dar od Boha. Pre správne fungovanie sa musí autorita Cirkvi opierať o modlitbu, dialóg, povzbudenie, angažovanosť, odpustenie. Čím vyššia autorita, tým väčšia zodpovednosť a služba.

Keďže je Cirkev hierarchickou inštitúciou, nikto by nemal prestupovať kompetencie svojej funkcie. Autorita biskupov a kňazov prirodzene vychádza z ich svätenia a funkcie. Autoritou je duchovný otec, ktorý riadi fungovanie života farnosti. Záleží od jeho osobnosti, či je to riadenie komunikatívne alebo autoritatívne a teda odtrhnuté od reality. Ak sa nájde správna rovnováha medzi kňazovou autoritou a delegovaním autority na laikov, potom môže farnosť skvele fungovať.

Od skupiny účastníkov synodálneho kráčania zaznel návrh, aby sa na diecéznej úrovni vytvorila fungujúca pastoračná rada, ktorá by vytvárala pastoračný plán a pomáhala tak smerovať pastoračné, katechetické a evanjelizačné aktivity v celej diecéze jedným smerom.

Spoločný plán by potom prispel aj k oživeniu tých farností, z ktorých sa vytratil život a potrebujú reštart.

Kde je farnosť živá, tímová práca sa prejavuje na rodín s deťmi, na stretnutiach manželov, v zbore, na brigádach. Každý má tak možnosť prebrať spoluzodpovednosť za farnosť zapojením sa do tímovej činnosti a tak prispieť svojou pomocou k chodu farnosti.

9. Rozlišovanie a rozhodovanie

Jedna zo skupín synodálneho kráčania v Trnavskej arcidiecéze ponúkla metódy a postupy, ktoré môžu pomôcť k správne rozlišovaniu a rozhodovaniu. Sú to: v prvom rade uprednostnenie dôvery v Pána pre všetkými akokoľvek racionálnymi dôvodmi, potom zdravý sedliacky rozum, skúsenosti vlastné i starších, knihy, fakty, presvedčenia, prevencia, tiež otvorenosť pre iný názor, modlitba. Pritom sa samozrejme treba vyhnúť prehnaným emóciám.

Títo účastníci synodálneho kráčania pokladajú za veľmi dôležité pri rozlišovaní a rozhodovaní komunikáciu s biskupmi a správcami farností. Sú presvedčení, že vážne problémy by sa nemali zametať a schovávať pod koberec, ale mali by sa riešiť v pravde a priebežne. Potom s maximálnou úctou požadovať od autorít dialóg i zaujatie stanoviska.

Správca farnosti komunikuje s veriacimi a biskup so správcami farností. Dialóg musí prebiehať oboma smermi s využívaním darov Ducha Svätého. Aby sa dospelo k správne rozlišovaniu a rozhodovaniu, tomu napomáha modlitba a formácia, nemožno zanedbať komunikáciu a informovanosť.

Transparentnosť v akomkoľvek systéme umožňuje ľuďom ľahšie sa zapájať do rozhodovacieho procesu. Základnou podmienkou dobrej spolupráce je vzájomná dôvera. Preto je potrebné, aby boli ľudia vo farnosti oboznámení s rozpisom služieb, aby boli informovaní o financiách. Ak sa každý problém rieši včasnou a otvorenou komunikáciou, prichádza sa čoskoro k riešeniu vzniknutej situácie alebo problému. Práve preto je potrebné, aby vo farnosti fungovala farská ekonomická rada. Farár resp. farský administrátor nesmie začínať opravy kostola, kaplnky, farskej budovy predtým, ako by táto činnosť bola posúdená farskou ekonomickou radou, ktorá k tomu dá svoje vyjadrenie. Takáto vzájomná spolupráca pri rozlišovaní a rozhodovaní vedie k dobrému hospodáreniu vo farnosti.

10. Formovanie v synodalite

Spiritualita „spoločného kráčania“ sa má v Cirkvi stať výchovným princípom pre formovanie ľudskej osoby a kresťana, rodín a spoločenstiev. Účastníci synodálnej cesty v Trnavskej arcidiecéze chápu ducha synodality aj ako výzvu k spoločnému kráčaniu k Bohu. Nie malú, ale významnú úlohu tu zohráva rodina. V dnešnom modernom svete je na rodinu obrovský tlak z rôznych strán. Sú to vonkajšie negatívne vplyvy, ktoré sa odzrkadľujú vo vnútorných vzťahoch rodiny. Ak by rodina zostala osamotená, veľmi ľahko príde k jej prevalcovaniu. Práve preto rodina potrebuje rodinu, aby v tomto boji nezostala osamotená. Ak sa rodiny dokážu stretávať, zjednocovať, potom môžu byť skutočne pevnou základnou bunkou Cirkvi. Práve o takéto zdravé jadro sa potom každá farnosť môže oprieť pri nasledovaní Krista. Dokážu aktívne prispievať k rôznej spolupráci v rámci farnosti, pri slávení Eucharistie a k budovaniu spoločenstva v Cirkvi.

Osoby cirkevného spoločenstva Trnavskej arcidiecézy, aby boli schopné počúvať, viesť dialóg a spolupracovať, sa formujú Liturgiou slova, homíliami, duchovnými cvičeniami, prednáškami a inými duchovnými podujatiami. Formácia prebieha aj na úrovni starostlivosti kňaza o už vyššie spomenuté rodiny, o malé spoločenstvá. V súčasnosti je už veľmi dôležitá individuálna pastorácia.

Záver

Po skončení diecéznej fázy Synody o synodalite 2021 - 2023 možno konštatovať, že synodálne kráčanie bolo pre tých, ktorí sa d neho zapojili príležitosťou k zodpovednému budovaniu rodiny, ktorou je Cirkev. Bolo možné vnímať, že si účastníci túto zodpovednosť za rozvoj rodiny, ktorej sú súčasťou, uvedomovali. Nezabúdali pritom na Ducha Svätého, aby najprv v modlitbe jeho vzývali a skrze modlitbu uvažovali na životom v tejto Božej rodine.

Účastníci synodálnej cesty sa zhodli na tom, že je potrebné viac počúvať Ducha Svätého, pretože Cirkev je dielom Boha.

Po počúvaní Božieho hlasu ďalej konštatujú, že je veľmi dôležité počúvať druhých, ktorí s nami v tejto Božej rodine žijú; že my kresťania máme byť vnímaví na potreby iných; máme hľadať spôsoby, ako začínajúc od seba vykročiť k druhým a kráčať spolu - byť spolu, lebo takto spolu dokážeme naplňať Božiu vôľu oveľa viac. Preto farnosti alebo spoločenstvá, v ktorých žijeme, musíme nechať otvorené aj pre druhých, aby sa v nich každý cítil prijatý a nie odmietaný kvôli rôznym dôvodom, ktoré môžu byť iba našimi predsudkami a tie zatvárajú srdcia. My, ako Božie deti ich máme mať otvorené pre každého hľadajúceho, pre tých, ktorí sú na okraji spoločnosti. Ak konáme podľa vzoru Krista, určite zostane Cirkev misijným spoločenstvom, v ktorom každý môže žiť naplno svoju vieru, ohlasovať Krista slovami a predovšetkým vlastným životom.

Tomu, aby Cirkev bola skutočnou rodinou, napomáha už naznačená vzájomná komunikácia medzi biskupmi, kňazmi a laikmi, z ktorej môžu vziť zaujímavé projekty potrebné pre rozvoj života tejto rodiny - Cirkvi.

Ak sa všetky problémy budú riešiť v pravde, Cirkev sa stane transparentnou, každý sa v nej bude cítiť doma, bude vnímať, že je prijaté Božie dieťa.

Za prioritné pastoračné aktivity pokladajú účastníci synodálneho kráčania v Trnavskej arcidiecéze prácu s deťmi a mládežou. Odporúča sa, aby sa Cirkev viac venovala chudobným, bezdomovcom, núdznym. Trnavská arcidiecézna charita to však už vo veľkom robí aj prostredníctvom farských charít.

Účastníci synodálneho kráčania tiež odporúčajú, aby sa kňaz vo farnosti aj opakovane obrátil na veriacich o pomoc, aby zoberali na svoje plecia zodpovednosť za konkrétnu oblasť života farnosti.

Farnosti má záležať na tom, aby boli veriaci náležite formovaní, preto je už v súčasnosti veľmi dôležité, aby sa kňaz venoval aj individuálnej pastorácii, kde môže vyformovať zdravé jadro svojej farnosti, ktoré mu bude nápomocné pri ďalších pastoračných aktivitách a oslovení ľudí, ktorí nemajú odvahu prísť do blízkosti kňaza.

Je však potešujúce vidieť aj to, že u mnohých je Cirkev vnímaná pozitívne ako miesto, ktoré je bezpečné pre všetkých, že Cirkev dáva každému možnosť uplatňovať si svoju vlastnú zodpovednosť, že je miestom, kde sa zmesť každý. Pozitívne je hodnotené i charitné nastavenie Cirkvi, že pomáha tým, ktorí sa ocitli na okraji. Svedčí o tom práca mnohých dobrovoľníkov z radov kňazov, ale i laikov na infekčných oddeleniach slovenských nemocníc počas pandémie Covid-19. Taktiež o tom svedčia i pozitívne hlasy na skutočnosť, ako Cirkev zareagovala po vypuknutí vojny na Ukrajine na potreby núdznych, ktorí utekali cez hranice smerom na Západ. Pozitívne je tiež vnímané účinkovanie Cirkvi pre záchranu kultúry cez budovy, ktoré spravuje a patrične aj opravuje či cez šírenie kultúry prostredníctvom tlačie atď.

Kritický hlas zaznel pri účinkovaní farských rád vo farnostiach. Toto je výzva pre každého kňaza, aby dokázal spolupracovať so všetkými veriacimi a pozýval ich, aby sa zapájali do života Cirkvi aj cez spoluzodpovednosť za jej materiálne vlastníctvo.

Mnohí veriaci majú nádej, že synodou o synodalite sa nič nekončí, ba naopak - odštartuje to nový vietor a spôsob komunikácie v Cirkvi, ktorý nezabúda na nikoho, ale chce, aby bol zapojený každý. Majú tiež nádej, že štruktúry vzniknuté vďaka synode budú pokračovať v službe a zaujímať sa o jednotlivé skupiny veriacich Trnavskej arcidiecézy, že ich postrehy, ktoré naznačili, budú predmetom ďalšieho rozlišovania a uvedenia do života Trnavskej partikulárnej cirkvi.

Ďalej konštatujú, že majú túžbu ďalej spoločne kráčať. Synoda by mala pokračovať. Je totižto dôležitý proces prípravy, ktorý nemožno urýchliť. Zároveň je potrebný aj dlhší čas na hľadanie odpovedí, na vytýčenie cieľov a ich špecifikovanie. Kiež takto synodálny proces v Trnavskej arcidiecéze prinesie bohaté ovocie, rozkvet života a predovšetkým osobný vzťah s Kristom, ktorý je jediným pravým dôvodom „spoločného kráčania“.

V Trnave, dňa 15. júla 2022